

Watermolens

Algemeen gebruikelijke, maar verwarrende naam voor de poldermolens die - ook in de Zaanstreek - voor het opmalen van water werden benut. De aanduiding 'watermolens' wordt - ter onderscheiding van de door wind aangedreven poldermolens - tegenwoordig echter bij voorkeur gebruikt voor de elders nog aanwezige, door stromend water aangedreven, maalwerktuigen. Desondanks worden de poldermolens in Noord-Holland meestal nog watermolens genoemd, een spraakverwarring die hier nogmaals wordt vastgesteld. Afgezien van de vele **weide**-watermolens zijn ter regeling van de waterhuishouding 27 grote poldermolens in de Zaanstreek in bedrijf geweest, te weten 2 in Oostzaandam, 1 in Zaandijk, 2 in Westknollendam, 4 in Wormer, 2 in de Enge Wormer, 1 in Krommenie, 7 in Assendelft, 4 in Westzaan en 4 in Oostzaan. In de Wijde Wormer waren 13 poldermolens. De Zaanse poldermolens waren alle bovenkruiers, met uitzondering van één wipmolen in de Achtersluispolder (Oostzaandam). Waarschijnlijk waren de Zaanse bovenkruierende poldermolens niet van het elders bekende specifiek Noordhollandse type der **binnenkruiers**. Aparte vermelding verdient de grote 'Amerikaanse windmolen', die thans nog het water van de Kalverpolder uit- en inlaat op de ringvaart van de Wijde Wormer (zie: De **Hercules**). De enige andere nog werkende poldermolen in de Zaanstreek is 'De Woudaap', die de Krommenieër Woudpolder bemaalt en die thans feitelijk op grondgebied van de gemeente Uitgeest staat. In de Zaanse Schans trekt 'De **Hadel, de**', een kleine wipmolen met een scheprad, de aandacht van de toeristen; dit in 1968 geplaatste (uit Midwoud afkomstige) molentje zorgt voor enige doorstroming van het water in de Schans. Dreven de poldermolens aanvankelijk algemeen een scheprad aan, in de loop der eeuwen zijn de schepraderen vrijwel algemeen vervangen door vijzels, waarmee het water tot grotere hoogte kon worden opgemalen. Was het polderpeil zeer veel lager dan dat van de ringvaart waarop het water moest worden uitgeslagen, dan was een molen onvoldoende en maakte men gebruik van een zogenaemde 'molengang', een combinatie van twee of drie molens die trapsgewijs het polderwater opvoerden. Van zo'n molengang was in de Zaanstreek echter nergens sprake. Stoom- en elektrische gemalen vervangen thans de eerdere poldermolens in de streek.

[actualiseren](#)

From:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=watermolens>

Last update: **2016/09/07 18:25**

